

УДК 025.171:025.32

Л. Г. Тупчієнко-Кадирова
канд. іст. наук
Кіровоградський факультет
менеджменту та бізнесу
Київського національного університету
культури і мистецтв

СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ОФІЦІЙНИХ ЛИСТІВ

Здійснено структурний аналіз інформаційної складової кількох офіційних листів композитора (на прикладі Ю.С. Мейтуса), визначено типи відносин текстових фрагментів, виділено основні реквізити одного з різновидів даних документів.

Ключові слова: структурний аналіз, інформаційна складова, документ, офіційне листування, фондоутворювач, композитор.

Різноаспектне дослідження архівних документів, в т.ч. їхньої інформаційної складової, є й досі достатньо актуальним питанням. Кожен документ при цьому має суб'єктивну й об'єктивну сторони свого пізнання. Суб'єктивну – оскільки він створюється суб'єктом, досліджується суб'єктом, повідомляє про суб'єкти. Під суб'єктами маємо на увазі окремих людей, колективи, групи і т. ін. Об'єктивна сторона, або природа документа, пов'язана з реальним життям суб'єктів, їхнім зовнішнім буттям або внутрішнім життям свідомості. Звичайно, виходимо з того, що об'єктивна сторона життя існує. Відомо, що при дослідженні інформаційної складової документів необхідно зменшувати суб'єктивність сприйняття інформації (інтерпретації фактів, подій, явищ) і збільшувати відстороненість, погляд збоку, незацікавленість – тобто об'єктивність сприйняття. Як можна це зробити? Звичайно, в першу чергу, застосовуючи загальновідомі принципи та критерії експертизи цінності документів. А також – використовуючи формалізовані методики дослідження документів. Розроблений нами формат описування документів архівної спадщини композитора¹ (Ю.С. Мейтуса) дозволяє до деякої міри форма-

лізувати цей процес. Отже, **метою та завданнями** даного дослідження є проведення структурного аналізу інформаційної складової кількох документів, визначення типів відносин текстових фрагментів, виділення основних реквізитів одного з різновидів документів. Основним **методом** дослідження є структурний аналіз і визначення структурних елементів (СЕ) або типів відносин текстових фрагментів та узагальнення проаналізованих даних.

Архівна спадщина композитора містить різні види документів. Візьмемо один з них – листи і один з його різновидів – офіційний лист. В свою чергу, офіційний документ є ширшим поняттям, ніж офіційний лист.

Офіційний документ, як відомо, це «документ, створений організацією або посадовою особою і відповідно оформлений»² та «засвідчений в установленому порядку»³, або це офіційний писемний документ, «спрямований на регулювання суспільних відносин»⁴. Спільний об'єкт уваги обох сторін (автора й адресата) – діяльність по відношенню до установи, або співдіяльність, або суспільна діяльність.

У взаємодії особистості та суспільства можна виділити різні відносини. Нами вони представлені в системі рівнів відносин суб'єктів документа до фондоутворювача (сімейно-родинні, міжособистісні, професійні, творчі, офіційні*)⁵. Для **об'єкта** нашого дослідження – офіційних листів – ці рівні можна переорієнтувати на рівні відносин автора листа до адресата – Ю. С. Мейтуса. І прослідкувати відношення офіційної особи до адресата – тобто визначити специфіку вибраної для листа інформації, що складає **предмет** дослідження.

Звичайно, інформаційна складова документів є, в свою чергу, багатоскладовим явищем. У центрі уваги нашого дослідження – її розділення за об'єктами, про які йдеться в документі; тут можна виділити, крім відношення до адресата, такі види інформації та об'єкти: про музику, твори, персони, факти, місця, дати і т.д.⁶

Нами проаналізовано чотири офіційних листи до Ю.С. Мейтуса, основна мета їхнього написання – привітання, побажання, тому їх можна віднести до офіційних вітальних листів. Авторами є: Л. Кравчук, Президент України; С. Ніязов, Президент Туркменістану; І.С. Паторжинський, голова правління Українського театрального товариства, народний артист СРСР; Правління Спілки композиторів України.

---

* Взагалі офіційні відносини фіксуються, крім листів, в таких документах, як заява, вітання, вітальний адрес, запрошення тощо.

Стосовно авторства цих листів зауважимо, що офіційні особи високого рангу, як правило, не створюють тексти офіційних документів. Отже, питання про авторство може бути дискусійним. На наш погляд, слід розрізняти автора тексту і, можливо, автора листа (документа). Останнього можна називати автором (представником) офіційного відношення. Офіційна особа є представником певної групи людей, від імені котрих ця особа висловлюється, наприклад, висловлюються вітання, вдячність і т.д.

Стосовно проведеного нижче структурного аналізу текстів зауважимо таке. Структурні елементи (типи відносин) виділені напівжирним шрифтом. Текстові фрагменти взяті в лапки. Один і той самий фрагмент, або його частина, може ілюструватися двома і більше СЕ. Відмінки текстових фрагментів, як правило, зберігаються. В іменному відмінку наводяться прізвище, ім'я, по батькові (ПІБ), назви колективів, установ, творів, жанрів тощо, тобто невеликі за обсягом текстові фрагменти, в яких ці предмети – ПІБ і назви – не пов'язані з іншими словами. В цьому ж випадку вони наводяться українською мовою і без лапок, але в лапках залишаються ПІБ і назви в іменному відмінку, якщо вони в цьому відмінку використані у листі. Саме ці дані є найбільш актуальними і першочерговими для створення пошукових словників (списків) у базах даних. Але при цьому, по-перше, слід враховувати загальноприйняті повні назви або загальноприйняте написання ПІБ (утворювати так звані авторитетні списки). По-друге, враховувати перспективи багатомовності (укр., рос., англ. ін.), тобто паралельно створювати списки різними мовами. Навіть в одному документі можуть зустрічатися декілька мов. Отже, ми вирішили продемонструвати різні приклади. Загалом повний текст і текстові фрагменти в структурному аналізі наводяться мовою оригіналу. Якщо текст листа написано українською мовою, – ПІБ і назви надаються українською. Якщо російською, – відповідно, російською. Якщо в одному листі використано дві мови (наприклад, текст бланка українською, текст власне листа російською), в структурному аналізі ми зберегли відповідне написання. По-третє, враховуються особливості написання ПІБ і назв у конкретних документах, тобто маються на увазі не мовні помилки, або помилки уваги, або інші, а саме особливості звучання-написання в інших мовах. Наприклад, «Межнун» в листі Президента Туркменістану і «Меджнун» в листі Президента України. На наш погляд, особливе написання слід вносити в загальний список з посиланням

на загальноприйнятю назву, щоб це написання було в загальному колі пошуку. Звичайно, у словнику бази від однієї позиції залежить місце даної назви або даного ПІБ. Крім того, для списків, звичайно, змінюється порядок слів, наприклад, не «Сапармурат Ниязов», як у листі, а «Ниязов Сапармурат». Якщо текстовий фрагмент ілюструє два і більше СЕ, їхні назви наводяться разом (через сполучник «та»), другий і наступні типи відносин наводяться з великої літери. Документну інформацію конверта і листа розглядаємо як одне ціле, тобто інформацією на конверті доповнюємо ціле, причому порядок структуризації відповідає порядку нумерації: конверт, лист⁷. Один і той самий текстовий фрагмент або його частина може ілюструвати два і більше СЕ. І навпаки, СЕ може ілюструватися кількома текстовими фрагментами, в т.ч., наприклад, варіантами ПІБ персон, – ці варіанти збираються під першим СЕ «Персона» через знаки: пробіл, крапка з комою, пробіл. Під «твором» мається на увазі назва твору. «Персоною» є особа, про яку йдеться в листі: автор, адресат, герої творів. У листах повторюються деякі значення СЕ (твори та персони), для економії місця після першого листа вони в наступних не повторюються, за винятком відмінних за написанням. У повному тексті листів збережено написання великими літерами або великими та малими відповідно до тексту листа і збережені авторські помилки у написанні слів. У структурному аналізі використання великих та малих літер у назві (наприклад, установи та посади) виправлено на загальноприйняте. У квадратні дужки взяті дані, додані автором статті, в т.ч. виправлення. У повному тексті листів збережено написання великими літерами відповідно до тексту листа і авторські помилки у написанні слів. У наведених повних текстах конвертів збережений поділ на рядки, в повних текстах листів – не збережений. Адже текст листа – одне ціле, а текст конверта пов'язаний з бланком та його заповненням, із зменшенням або відсутністю синтаксичних знаків (ком, крапок). Для повноти структурного аналізу можуть бути використані дані з бланка, якщо відповідних даних немає в тексті листа або конверта, наприклад: «Країна», «Установа», «Адреса», «Телефон», «Номер реєстрації документа». Для економії місця вони тут не наводяться. Деякі відмінності у формулюванні СЕ свідчать про їхню варіативність, звичайно, для пошукових списків баз даних вибирається один.

Окремо слід продумати відмінності таких СЕ, як «Персона» й «Адресат», або «Адресант»: на нашу думку, «Персона» не тільки ширше поняття, оскільки включає вищезазвані й інші (літературних

героїв або осіб, які в листі згадуються автором), але й потребує додаткових даних – позначення ролі (як вищеназвані «літературні герої»), посади, належності до професії і т. ін. Але це виходить за рамки даної статті.

В описаннях використане скорочення: КММКШ – Кіровоградський музей музичної культури ім. К. Шимановського.

Описання документа містить: бібліографічний опис, анотацію, повний текст, структурний аналіз документної інформації.

Документ № 1.

Вітальний лист Ю.С. Мейтусу від Президента України Л. Кравчука з нагоди 90-річчя Ю.С. Мейтуса, 1993 р. Ксерокопія машинопису // КММКШ. – Фонд Ю.С. Мейтуса. – Док. № 722. – 1 арк.⁸

Текст надрукований з одного боку аркуша. Папір білий.

Анотація. У вітальному листі констатується місце Ю.С. Мейтуса як патріарха української музики, чия творчість (зокрема оперна) виходить за рамки національної культури.

Текст

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ
НАРОДНОМУ АРТИСТУ УКРАЇНИ, КОМПОЗИТОРУ
МЕЙТУСУ ЮЛІО СЕРГІЙОВИЧУ

Вельмишановний Юлію Сергійовичу!

Щиро вітаю Вас, відомого композитора, патріарха української музики, з 90-літтям.

Вам належать твори, які могли б збагатити і прикрасити не тільки українську культуру, а вже діапазон Ваших творчих пошуків – і за тематикою, і за жанрами – надзвичайно розмаїтий: лише в оперному мистецтві – від «Гайдамаків» за поемою Т. Шевченка до східних мотивів в операх «Лейла й Меджнун» і «Махтумкулі», від «Ярослава Мудрого» до «Івана Грозного», від «Украденого щастя» за п'єсою І. Франка до «Анни Кареніної» за романом Л. Толстого і «Мар'яни Пінеди» за п'єсою Ф.-Г. Лорки.

Над якою б темою і в якому б жанрі Ви не працювали, скрізь виявлялись неповторність Вашого обдарування і високий професіоналізм.

Дозвольте побажати Вам і надалі якнайдовше не втрачати творчої снаги, бути здоровим і радувати нас новими творами.

З повагою
Л. КРАВЧУК

Структурний аналіз документної інформації.

Адресант (посада): «Президент України»

Адресат (звання, професія): «народному артисту України, композитору»

Адресат (ШІБ): «Мейтусу Юлію Сергійовичу»

Звернення (ступінь відношення [поваги]): «Вельмишановний»

Звернення (ім'я і ім'я побатькові): «Юлію Сергійовичу!»

Мета звернення (фіксація відносин) та Привітання: «Щиро вітаю Вас, відомого композитора, патріарха української музики, з 90-літтям»

Оцінка суспільного статусу: «відомого композитора, патріарха української музики»

Констатація місця адресата у сфері суспільної діяльності: «Вам належать твори, які могли б збагатити і прикрасити не тільки українську культуру»

Підстава для констатації місця адресата у сфері суспільної діяльності та Оцінка творчості: «...адже діапазон Ваших творчих пошуків – і за тематикою, і за жанрами – надзвичайно розмаїтий: лише в оперному мистецтві – від «Гайдамаків» за поемою Т. Шевченка до східних мотивів в операх «Лейла й Меджнун» і «Махтумкулі», від «Ярослава Мудрого» до «Івана Грозного», від «Украденого щастя» за п'єсою І. Франка до «Анни Кареніної» за романом Л. Толстого і «Мар'яни Пінеди» за п'єсою Ф.-Г. Лорки...»

Твір та жанр: «Гайдамаки», опера

Твір та автор літературного тексту: Гайдамаки, Шевченко Т[арас Григорович]

Твір та жанр: «Лейла й Меджнун», опера

Твір та жанр: «Махтумкулі», опера

Твір та жанр: «Ярослав Мудрий», опера

Твір та жанр: «Іван Грозний», опера

Твір та жанр: «Украдене щастя», опера

Твір та автор літературного тексту: «Украдене щастя», Франко І[ван Якович]

Твір та жанр: «Анна Кареніна», опера

Твір та автор літературного тексту: «Анна Кареніна», Толстой Л[ев Миколайович]

Твір та жанр: «Мар'яна Пінеди», опера

Твір та автор літературного тексту: «Мар'яна Пінеди», Г[арсія] Лорка, Ф[едерико]

Твір та автор-композитор: «Махтумкулі», Мейтус Юлій Сергійович

Персона та її роль: Лейла, літературна героїня

Персона та її роль: Меджнун, літературний герой

Персона та її роль: Ярослав Мудрий*¹, літературний герой

Персона та її роль: Іван Грозний*², літературний герой

Персона та її роль: Анна Кареніна, літературна героїня

Персона та її роль: Мар'яна Пінєда, літературна героїня

Персона та її роль: Махтумкулі*³ – літературний герой

Оцінка творчості та Оцінка творчих здібностей і професіоналізму: «Над якою б темою і в якому б жанрі Ви не працювали, скрізь виявлялись неповторність Вашого обдарування і високий професіоналізм»

Побажання: «Дозвольте побажати Вам і надалі якнайдовше не втрачати творчої снаги, бути здоровим і радувати нас новими творами»

Підпис: «Л. Кравчук»

Документ № 2.

Вітальний лист Ю. С. Мейтусу від Сапармурата Ніязова – Президента Туркменістану, [січень] 1993 р. з Ашгабада до Києва з нагоди 90-річчя композитора. Рос. мовою. Ксерокопія машинопису з автографом (підписом) // КММКШ. – Фонд Ю. С. Мейтуса. – Док. № 723; Док. № 810. – 1 арк.⁹

Текст надрукований [на машинці?] на одній стороні аркуша. Папір білий, без плям і пошкоджень.

Анотація. В листі констатується внесок Ю. С. Мейтуса в туркменську академічну музику як вчителя і композитора, висловлюється вдячність туркменського народу.

Текст

Уважаемый

ЮЛИЙ СЕРГЕЕВИЧ!

Примите искренние поздравления по случаю Вашего юбилея – 90-летия со дня рождения!

Ваше имя навечно вписано в историю музыкальной культуры

*¹ Ярослав Мудрий, великий князь київський.

*² Іван IV Васильович Грозний, великий князь «Всея Руси».

*³ Махтумкулі, туркменський поет і мислитель.

Туркменистана благодаря созданным Вами многочисленным произведениям, являющимися золотым фондом национальной туркменской музыкальной классики.

Вы принадлежите к поколению деятелей культуры, которые в 40-е годы вместе с туркменскими композиторами заложили основы туркменского профессионального музыкального искусства.

Красота туркменской земли, древняя культура народа, музыкальное и литературное наследие вдохновили Вас украинского композитора на создание шедевров Туркменского оперного и симфонического искусства.

Ваше творчество тесно связано со становлением композиторской школы Туркменистана.

Вы стали учителем и наставником целой плеяды ведущих композиторов Туркменистана. Так вместе с Аширом Кулиевым Вами создана опера «Абадан», с Данатаром Овезовым одна из самых популярных и любимых в народе опер «Лейли и Межнун».

Красоту и своеобразие туркменской народной музыки Вы передаете в «Туркменской симфонии», ставшей первым образцом этого жанра в Туркменистане.

Большим творческим свершением стала Ваша опера «Махтумкули», как первый пример воплощения образа великого поэта на музыкальной сцене.

Все эти произведения проникнуты высоким пафосом общечеловеческих ценностей и являются благотворным импульсом к укреплению многолетней творческой дружбы музыкальных культур двух народов – Туркменистана и Украины.

В настоящее время, когда Туркменистан и Украина обрели подлинную независимость, Ваша многогранная деятельность оказывает неопределимое влияние на духовное взаимообогащение, развитие дружбы между нашими народами, наполняет их новым, более глубоким содержанием и смыслом.

Низкий Вам поклон и огромная благодарность туркменского народа.

Желаю Вам здоровья, долгих лет жизни и творчества.

Президент Туркменистана
[Печать]

Сапармурат НИЯЗОВ
[Підпис]

Структурний аналіз документної інформації**Звернення (ступінь відношення [поваги]):** «Уважаемый»**Звернення (ім'я і по батькові):** «ЮЛИЙ СЕРГЕЕВИЧ!»**Мета звернення (фіксація відносин) та Привітання:** «Примите искренние поздравления»**Привід звернення (існуючий факт):** «по случаю Вашего юбилея – 90-летия со дня рождения!»**Констатація місця адресанта у сфері суспільної діяльності:** «Ваше имя навечно вписано в историю музыкальной культуры Туркменистана...»**Підстава для констатації місця адресанта у сфері суспільної діяльності:** «...благодаря созданным Вами многочисленным произведениям, являющимися золотым фондом национальной туркменской музыкальной классики»**Оцінка творчості:** «созданным Вами многочисленным произведениям, являющимися золотым фондом национальной туркменской музыкальной классики»**Сфера діяльності адресата:** «национальная туркменская музыкальная классика»**Оцінка місця адресата у сфері суспільної діяльності за межами України:** «Вы принадлежите к поколению деятелей культуры, которые в 40-е годы вместе с туркменскими композиторами заложили основы туркменского профессионального музыкального искусства»**Констатація місця адресата у сфері суспільної діяльності:** «вместе с туркменскими композиторами заложили основы туркменского профессионального музыкального искусства», «оперного и симфонического»**Характеристика творчої діяльності адресата:** «Красота туркменской земли, древняя культура народа, музыкальное и литературное наследие вдохновили Вас украинского композитора на создание шедевров Туркменского оперного и симфонического искусства»**Зв'язок окремих сфер суспільної діяльності:** «...Вас украинского композитора на создание шедевров Туркменского оперного и симфонического искусства»**Оцінка творчості (музичних творів):** «шедевров Туркменского оперного и симфонического искусства»**Жанри оцінюваних музичних творів:** «оперного и симфонического искусства»**Констатація місця адресата у сфері суспільної діяльності та**

Зв'язок окремих сфер суспільної діяльності: «Ваше творчество тесно связано со становлением композиторской школы Туркменистана»

Констатація суспільного статусу: «Вы стали учителем и наставником целой плеяды ведущих композиторов Туркменистана»

Результати діяльності адресата: «Вы стали учителем и наставником целой плеяды ведущих композиторов Туркменистана. Так вместе с Аширом Кулиевым Вами создана опера «Абадан», с Данатаром Овезовым одна из самых популярных и любимых в народе опер «Лейли и Межнун». Красоту и своеобразие туркменской народной музыки Вы передаете в «Туркменской симфонии», ставшей первым образцом этого жанра в Туркменистане. Большим творческим свершением стала Ваша опера «Махтумкули», как первый пример воплощения образа великого поэта на музыкальной сцене»

Твір та жанр: «Абадан», опера

Твір та жанр: «Лейли и Межнун», опера

Твір та жанр: «Туркменская симфония», симфония

Твір та автор-композитор: «Туркменская симфония», Мейтус Юлий Сергеевич

Твір та співавтори-композитори: «Абадан», Кулиев Ашир, Мейтус Юлий Сергеевич

Твір та співавтори-композитори: «Лейли и Межнун» [так у тексті], Овезов Данатар, Мейтус Юлий Сергеевич

Твір та автор-композитор: «Махтумкули», Мейтус Юлий Сергеевич

Персона та її роль: Кулиев Ашир, туркменский композитор

Персона та її роль: Овезов Данатар, туркменский композитор

Персона та її роль: Мейтус Юлий Сергеевич, украинский советский композитор

Персона та її роль: «Сапармурат Ниязов», «Президент Туркменистана»

Оцінка творчості, творів адресата: «Все эти произведения проникнуты высоким пафосом общечеловеческих ценностей и являются благотворным импульсом к укреплению многолетней творческой дружбы музыкальных культур двух народов – Туркменистана и Украины»

Оцінка творів або оцінка впливу творів адресанта: «являются благотворным импульсом к укреплению многолетней творческой дружбы музыкальных культур двух народов – Туркменистана и Украины»

Часовий період (характеристика часу): «В настоящее время, когда Туркменистан и Украина обрели подлинную независимость...»

Оцінка діяльності або оцінка впливу діяльності: «...Ваша многогранная деятельность оказывает неосценимое влияние на духовное взаимообогащение, развитие дружбы между нашими народами, наполняет их новым, более глубоким содержанием и смыслом»

Оцінка діяльності або Подяка: «Низкий Вам поклон и огромная благодарность туркменского народа»

Група людей, від імені котрих виступає офіційна особа – автор листа: «туркменского народа»

Побажання: «Желаю Вам здоровья, долгих лет жизни и творчества»

Посада автора (представника) офіційного відношення: «Президент Туркменистана»

Суспільно-політична одиниця, від імені якої виступає офіційна особа – автор листа: «Туркменистан» [держава]

Індивідуальне ім'я автора офіційного відношення (ім'я та прізвище): «Сапармурат Ниязов»

Печатка: [«Печать»]

Підпис: « »

Документ № 3.

Вітальний лист Юлію Сергійовичу Мейтусу від Паторжинського І[вана] С[ергійовича], українського співака, голови правління Українського театрального товариства, від 24 вересня 1948 р. з Києва до Києва, рос. мовою. Машинопис. 14,7 x 19,6 см. Конверт: 10,9 x 15,6 // КММКШ. – Фонд Ю. С. Мейтуса. – Док. № 759. – 1 арк., 1 конверт¹⁰.

Анотація. Голова правління Українського театрального товариства вітає Ю. С. Мейтуса з присвоєнням почесного звання Заслуженого діяча мистецтва УРСР і бажає йому творчих успіхів.

Лист надрукований на бланку, нині пожовклому від часу, підпис зроблено фіолетовим чорнилом. Конверт – сірого кольору, штемпель товариства – фіолетового кольору, відрізаний з правого боку. Друк листа і конверта – чорний.

Текст конверта

Заслуженому Деятелю

Искусств

Композитору

Мейтусу Ю. С.

[нижче на документі олівцем проставлено прізвище відправника. Проставлено працівником музею?]

І. Паторжинський

Текст листа

УРСР

УКРАЇНСЬКЕ ТЕАТРАЛЬНЕ ТОВАРИСТВО

Київ, вул. Ворошилова, 14.

Телеф. № 5-02-82

№ 22

24 сентября 1948 г.

Уважаемый Юлий Сергеевич!

Правление Украинского Театрального Общества поздравляет Вас с присвоением Вам почетного звания заслуженного деятеля искусств Украинской ССР и желает Вам дальнейших творческих успехов.

Председатель Правления

Украинского Театрального Общества

Народный артист СССР [підпис] / Паторжинский И. С. /

Структура документної інформації

Звання адресата: «Заслуженному Деятелю Искусств»; «заслуженного деятеля искусств Украинской ССР»

Професія адресата: «композитору»

Персона (адресат документа): «Мейтус Ю[лий]. С[ергеевич].»; «Юлий Сергеевич»

Дата створення документа: «24 сентября 1948 г.»

Оцінка відносин автора до адресата: «Уважаемый»

Колектив (адресант документа): «Правление Украинского Театрального Общества», [укр. варіант: Українське театральне товариство¹¹]

Тема та Привітання: «поздравляет Вас с присвоением Вам почетного звания заслуженного деятеля искусств Украинской ССР»

Тема та Побажання: «желает Вам дальнейших творческих успехов»

Факт (подія): «присвоением Вам [Мейтусу Ю.С.] почетного звания заслуженного деятеля искусств Украинской ССР»

Дата події: «1948 г.»

Посада адресанта: «Председатель Правления Украинского Театрального Общества»

Персона та її звання: Паторжинський І. С., народний артист СРСР

Персона (адресант): Паторжинский И[ван]. С[ергеевич]*.

Персона та її посада: Паторжинський І. С., голова правління Українського театрального товариства

Рівень відносин між адресантом і адресатом: Офіційний

Документ № 4.

Вітальний лист Ю.С. Мейтусу від Правління Спілки композиторів України з нагоди 90-річчя Ю.С. Мейтуса, від 28 січня 1993 р. з Києва [до Києва]. Ксерокопія машинопису. Укр. мовою // КММКШ. – Фонд Ю.С. Мейтуса. – Док. № 724. – 1 арк.¹²

Анотація. У вітальному листі визначається місце Ю.С. Мейтуса як класика української музики, констатується значний внесок і вплив його творчості на туркменську музичну культуру, відзначаються високі людські якості митця.

Текст

Вельмишановний Юлію Сергійовичу!

Правління Спілки композиторів України, вся музична громадськість щиро вітають Вас із славним ювілеєм – 90-річчям від дня народження та 70-річчям творчої і громадської діяльності.

Все життя Ви самовіддано працювали на благо розквіту Української культури, стали, без перебільшення, класиком української музики.

Неможливо уявити національний, український музичний театр без Ваших чудових опер – «Гайдамаки», «Лейлі і Меджнун», «Молода гвардія», «Украдене щастя», «Ярослав Мудрий», «Іван Грозний», «Ріхард Зорге» та багатьох інших. Ще раз підтвердив останній фестиваль оперних вистав'92, на відкритті якого з великим успіхом прозвучала опера «Украдене щастя».

Відкрита емоційна мелодійність, глибока укоріненість у народно-пісенному ґрунті, виразність гармонійної мови, насичений драматургічний розвиток, – всі ці кращі якості завжди притаманні Вашій музиці.

Крім того, Ваша творчість стала значним внеском і в Туркменську музичну культуру (опери «Абадан», «Лейлі і Меджнун», «Махтумкулі», «Туркменська симфонія» та багато інших творів), сприяла розвитку дружніх стосунків між нашими народами.

Ми високо цінуємо Ваші чудові людські якості: скромність, винят-

---

* Паторжинский Іван Сергійович – український співак, у 1945–1954 рр. був головою правління Українського театрального товариства.

кову працьовитість, доброзичливість. Від усього серця бажаємо Вам, дорогий Юлію Сергійовичу, довгих років життя, нових творчих звершень, міцного здоров'я. З нетерпінням очікуємо Ваших нових опусів і хай кожний твір, що виходить з-під Вашого пера, має довге й щасливе життя!

З повагою,

[Печатка]

Правління спілки композиторів України

28 січня 1993 року

м. Київ

Структурний аналіз документної інформації.

Звернення (ступінь відношення [поваги]): «Вельмишановний»

Звернення (ім'я і по батькові): «Юлію Сергійовичу!»

Адресант (колектив): «Правління Спілки композиторів України»

Адресант: «вся музична громадськість»

Мета звернення (фіксація відносин) та Привітання: «...щиро вітають Вас із славним ювілеєм – 90-річчям від дня народження та 70-річчям творчої і громадської діяльності»

Оцінка життя та діяльності: «Все життя Ви самовіддано працювали на благо розквіту Української культури, стали, без перебільшення, класиком української музики»

Оцінка суспільного статусу: «стали, без перебільшення, класиком української музики»

Оцінка творчості: «Неможливо уявити національний, український музичний театр без Ваших чудових опер – «Гайдамаки», «Лейлі і Меджнун», «Молода гвардія», «Украдене щастя», «Ярослав Мудрий», «Іван Грозний», «Ріхард Зорге» та багатьох інших»

Підтвердження оцінки творчості: «Ще раз підтвердив останній фестиваль оперних вистав'92, на відкритті якого з великим успіхом прозвучала опера «Украдене щастя»

Факт (подія): «фестиваль оперних вистав'92, на відкритті якого з великим успіхом прозвучала опера «Украдене щастя»

Твір та жанр: «Молода гвардія», опера

Твір та жанр: «Ріхард Зорге», опера

Персона: Зорге, Ріхард

Оцінка музики (характеристика музичного дару): «Відкрита емоційна мелодійність, глибока укоріненість у народно-пісенному ґрунті, виразність гармонійної мови, насичений драматургічний розвиток, – всі ці кращі якості завжди притаманні Вашій музиці»

Оцінка творчої спадщини за межами України: «Крім того, Ваша творчість стала значним внеском і в Туркменську музичну культуру»

Констатація місця творчості адресата у сфері суспільної діяльності за межами України та її вплив: «Крім того, Ваша творчість стала значним внеском і в Туркменську музичну культуру (опери «Абадан», «Лейлі і Меджнун», «Махтумкулі», «Туркменська симфонія» та багато інших творів), сприяла розвитку дружніх стосунків між нашими народами»

Відношення до людських якостей адресата: «Ми високо цінуємо»

Оцінка людських якостей: «Ваші чудові людські якості: скромність, виняткову працьовитість, доброзичливість»

Побажання: «Від усього серця бажаємо Вам, дорогий Юлію Сергійовичу, довгих років життя, нових творчих звершень, міцного здоров'я»

Характеристика побажання (ступінь відношення до адресата): «Від усього серця»

Очікування: «З нетерпінням очікуємо Ваших нових опусів»

Характеристика очікування: «З нетерпінням»

Побажання: «і хай кожний твір, що виходить з-під Вашого пера, має довге й щасливе життя!»

Звернення (ступінь відношення до адресата): «З повагою»

Адресант колективний: Правління спілки композиторів України

Дата звернення: «28 січня 1993 року»

Місце створення звернення: «м[істо]. Київ»

Рівень відносин між адресантом і адресатом: Офіційний

Отже, проведений структурний аналіз дозволяє умовно скласти повний набір структурних елементів (тут не наводиться), згрупувати їх, визначити серед них основні й другорядні.

Так, до **групи свідчення офіційності** зарахуємо такі: назва офіційної інституції, ПІБ, посада й підпис особи-представника, її звання, дата, місце, офіційний бланк, печатка, специфіка звернення та повідомлення у тексті, наприклад, група людей, від імені котрих або суспільно-політична одиниця, від імені якої виступає офіційна особа – автор листа.

До **групи відомостей щодо особи-адресата** введемо такі СЕ: звернення (ступінь відношення до адресата); ПІБ або ім'я та по батькові; посада, звання, професія або рід діяльності; оцінка життя, оцінка людських якостей, відношення до людських якостей, привітання; сфера діяльності.

До групи **СЕ щодо творчості та діяльності** віднесемо такі: оцінка суспільного статусу, констатація та підстава для визначення місця адресата у сфері суспільної діяльності; оцінка творчої та суспільної діяльності, підтвердження оцінки творчості, оцінка творчої спадщини за межами України, оцінка впливу діяльності; оцінка творчості (музичних творів); оцінка музики (конкретного виду творчості); факти (події), результати діяльності; оцінка творчих здібностей і професіоналізму; характеристика творчої діяльності; зв'язок окремих сфер суспільної діяльності; жанри творів та співавтори; персона та її роль.

До групи **особливостей стилю й змісту листа**: мета, привід звернення; часовий період (характеристика часу написання листа); побажання; очікування та характеристика очікування; оцінка відносин автора до адресата.

Група СЕ з оформлення може включати елементи бланка, адреси відправника та кореспондента, номер телефону, реєстраційний номер документа, дату, місце створення, печатку.

Основними реквізитами офіційного листа, на наш погляд, є такі: назва офіційної інституції і/або ПІБ, підпис особи-представника, його посада, офіційний бланк, специфіка звернення (напр., «Уважаемый» або ПІБ) та повідомлення (мета або причина звернення).

Специфіка вітальних офіційних листів визначається наявністю наступних СЕ.

Наступні СЕ пов'язані зі встановленням відносин з адресатом. **Звернення** («Вельмишановний», «Уважаемый») і з використанням імені й по батькові має відсторонено-поважний ступінь відношення. **Привітання** («Широ вітаю Вас», «Примите искренние поздравления», «поздравляет Вас», «широ вітають»). **Побажання** («Дозвольте побажати Вам», «Желаю Вам», «желает Вам», «Від усього серця бажаємо Вам»).

Наступні СЕ пов'язані з оцінками або характеристиками. **Констатація суспільного статусу** («відомого композитора, патріарха української музики», «Вам належать твори, які могли б збагатити і прикрасити не тільки українську культуру», «Ваше ім'я навечно вписано в історію музичальної культури Туркменістана...», «стали, без перебільшення, класиком української музики»). **Констатація місця адресата у сфері суспільної діяльності** («вместе с туркменскими композиторами заложили основы туркменского профессионального музыкального искусства», «оперного и симфонического»). **Оцінка творчості** («Над якою б темою і в якому б жанрі Ви не

працювали, скрізь виявлялись неповторність Вашого обдарування і високий професіоналізм», «созданным Вами многочисленным произведениям, являющимися золотым фондом национальной туркменской музыкальной классики», «шедевров Туркменского оперного и симфонического искусства», «Ваше творчество тесно связано со становлением композиторской школы Туркменистана», «Все эти произведения проникнуты высоким пафосом общечеловеческих ценностей и являются благотворным импульсом к укреплению многолетней творческой дружбы музыкальных культур двух народов – Туркменистана и Украины», «Невозможно уявити національний, український музичний театр без Ваших чудових опер...», «Крім того, Ваша творчість стала значним внеском і в Туркменську музичну культуру»). **Оцінка діяльності** («Ваша многогранная деятельность оказывает неопределимое влияние на духовное взаимообогащение, развитие дружбы между нашими народами, наполняет их новым, более глубоким содержанием и смыслом», «Все життя Ви самовіддано працювали на благо розквіту Української культури, стали, без перебільшення, класиком української музики», «Крім того, Ваша творчість стала значним внеском і в Туркменську музичну культуру (опери «Абадан», «Лейлі і Меджнун», «Махтумкулі», «Туркменська симфонія» та багато інших творів), сприяла розвитку дружніх стосунків між нашими народами»). **Оцінка музики** («Відкрита емоційна мелодійність, глибока укоріненість у народно-пісенному ґрунті, виразність гармонійної мови, насичений драматургічний розвиток, – всі ці кращі якості завжди притаманні Вашій музиці»).

Констатація статусу, оцінка творчості та діяльності мають узагальнений характер, цього й вимагає офіційний і одночасно вітальний характер листів. Оцінка музики (що міститься в останньому листі і автором якого є колеги-професіонали) має більш конкретний характер, хоча й тут подаються найбільш узагальнені характерні риси власне музики Ю.С. Мейтуса. Таким чином, на наш погляд, узагальненість оцінок є однією з характерних рис офіційних вітальних листів.

Приклад проведеного аналізу дає підстави сказати, що більш формальний підхід до дослідження інформаційної складової документа дозволяє спочатку не оцінювати факти, події, явища, але констатувати їхню наявність, при цьому фактично весь текст документа буде проаналізований. А вже на цій багатоаспектній основі можна робити власні інтерпретації фактів, подій, явищ.

На етапі синтезу даних можна утворювати списки окремих СЕ, таких як персони, твори тощо з посиланнями на конкретні документи, що покращує пошук цих даних.

У перспективі нашого дослідження – структурний аналіз особистих листів та порівняння основних реквізитів офіційних та особистих листів.

¹ *Тупчієнко-Кадирова Л.Г.* Музичний документ: аспекти визначення, специфіки видів та описування в режимі електронної каталогізації // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2004. – Т. 12. – С. 148–155.

² ДСТУ 2732–94. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення. – Чинний від 1995–07–01. – К., 1994. – С. 8.

³ ГОСТ Р 51141–98. Делопроизводство и архивное дело. Термины и определения. – Утв. Постановлением Госстандарта РФ от 27 февр.1998 г. № 28. – Введ. 1 янв. 1999 г. // Стандарты по библиотечно-информационной деятельности. – СПб., 2003. – С. 532.

⁴ *Швецова-Водка Г.М.* Документознавство. – К., 2007. – С. 23.

⁵ Взагалі офіційні відносини фіксуються, крім листів, в таких документах, як заява, вітання, вітальний адрес, запрошення, тощо.

⁶ *Тупчієнко-Кадирова Л.Г.* Музичний документ: визначення поняття, класифікація та методика описування (на прикладі творчої спадщини композитора Ю.С. Мейтуса (1903–1997)) : Дис. ... канд. іст. наук. – К., 2005. – 265 с.

⁷ *Тупчієнко-Кадирова Л.Г.* Музичний документ: аспекти визначення, специфіки видів та описування в режимі електронної каталогізації // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2004. – Т. 12. – С. 148–155; *Тупчієнко-Кадирова Л.Г.* Співвідношення понять «музична інформація» та «музичний документ» // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 4. – С. 23–35.

⁸ *Беспяньська Г.В.* Діловодство : Навч. посіб. для дистанційного навчання. – К., 2007. – 460 с.

⁹ Вітальний лист Ю.С. Мейтусу від Президента України Л. Кравчука з нагоди 90-річчя Ю.С. Мейтуса, 1993 р. Ксерокопія машинопису. Укр. мовою // КММКШ. – Фонд Ю. С. Мейтуса. – Док. № 722. – 1 арк.

¹⁰ Ярослав Мудрий, великий князь київський

¹¹ Іван IV Васильович Грозний, великий князь «Всея Руси»

¹² Махтумкулі, туркменський поет і мислитель.

¹³ Вітальний лист Ю.С. Мейтусу від Сапармурата Ніязова – Президента Туркменістану, [січень] 1993 р. з Ашгабада до Києва з нагоди 90-річчя композитора. Рос. мовою. Ксерокопія машинопису з автографом (підписом) // КММКШ. – Фонд Ю. С. Мейтуса. – Док. № 723; Док. № 810. – 1 арк.

¹⁴ Вітальний лист Юлію Сергійовичу Мейтусу від Паторжинського [вана]. С[ергійовича]., українського співака, голови правління Українського театрального товариства, від 24 вересня 1948 р. з Києва до Києва, рос. мовою. Машинопис. 14,7 x 19,6 см. Конверт: 10,9 x 15,6 // КММКШ. – Фонд Ю. С. Мейтуса. – Док. № 759. – 1 арк., 1 конверт.

¹⁵ Написання великих та малих літер у назві посади та установи звірено по: Паторжинський Іван Сергійович : [стаття] // Митці України : Енцикл. довід. – К., 1992. – С. 448–449.

¹⁶ Паторжинський Іван Сергійович – український співак, у 1945–1954 рр. був головою правління Українського театрального товариства.

¹⁷ Вітальний лист Ю.С. Мейтусу від Правління Спілки композиторів України з нагоди 90-річчя Ю.С. Мейтуса, від 28 січня 1993 р. з Києва [до Києва]. Ксерокопія машинопису. Укр. мовою // КММКШ. – Фонд Ю.С. Мейтуса. – Док. № 724. – 1 арк.

Summary

The structural analysis of the informational constituent of several official letters of the composer (Yu. S. Meitus) is carried out, the types of relations of the texts fragments are defined, the principal details of one of the types of the given documents are singled out.

Key-words: structural analysis, informational constituent, document, official correspondence, composer.